

การดำรงชีวิตของผู้สูงอายุร่วมกับคนต่างวัย
ที่รองรับสังคมสูงวัยอย่างมีพลังในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่ใจ

อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ *

The Living of Elderly with Different Age
to Support Active Aging in Maejo Municipality
Sansai District, Chiangmai Province

เอกพิชญ์ ชินะขำ

Ekapit Chinakai

วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ใจ

School of Administrative Studies, Maejo University

Email: ekapit_pp@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุร่วมกับคนต่างวัย 2) วิเคราะห์รูปแบบ กิจกรรม วิธีการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุร่วมกับคนต่างวัยและ 3) แนวทางการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุร่วมกับคนต่างวัยที่รองรับสังคมสูงวัยอย่างมีพลัง โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Techniques) ซึ่งอาศัยความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ/ผู้เกี่ยวข้องในชุมชนที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน จำนวน 20 คน

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพปัญหาการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุร่วมกับคนต่างวัย ด้านสังคม พบว่าผู้สูงอายุกับคนต่างวัยมีเวลาในการพบปะ ติดต่อสื่อสารระหว่างกันน้อยทำให้เกิดความห่างเหิน ด้านสุขภาพ

* ได้รับบทความ: 12 มกราคม 2564; แก้ไขบทความ: 26 เมษายน 2564; ตอรับตีพิมพ์: 26 เมษายน 2564

พบว่าเวลาในการดูแลเอาใจใส่ผู้สูงอายุจากคนต่างวัยมีน้อย ด้านเศรษฐกิจ พบว่าผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่รายได้มีน้อยทำให้ต้องพึ่งพาคนต่างวัยในการเลี้ยงดู และด้านที่อยู่อาศัย พบว่าผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่ยังอาศัยอยู่ร่วมกับลูกหลานในบ้านหรือพื้นที่เดียวกันแต่เวลาการพบปะ พูดคุยระหว่างกันมีน้อย

2) รูปแบบ กิจกรรม การดำรงชีวิตของผู้สูงวัยร่วมกับคนต่างวัยที่เป็นอยู่เป็นกิจกรรมที่ได้รับความสนใจและมีส่วนร่วมเฉพาะกลุ่มวัย ยึดโยงอยู่กับวันสำคัญทางศาสนาเป็นหลักและมีความถี่การจัดกิจกรรมน้อยมาก

3) แนวทางการดำรงชีวิตของผู้สูงวัยร่วมกับคนต่างวัย พบว่า ด้านสังคม ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านที่อยู่อาศัย องค์การภาครัฐที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนต่อการจัดทำนโยบาย แผน โครงการ และกิจกรรมที่สร้างความตระหนักรู้ถึงศักดิ์ศรีและคุณค่าของผู้สูงอายุที่เป็นส่วนสำคัญของวิถีการดำรงชีวิตร่วมกันในชุมชน โดยเพิ่มความถี่และสร้างการมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มวัยในกิจกรรมที่จัดขึ้นอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

คำสำคัญ: ผู้สูงวัย; คนต่างวัย; สังคมผู้สูงวัย

Abstract

The objectives of the research article were 1) Study the problem of living life of the elderly together with different ages. 2) Analyze the activity patterns and lifestyle of the elderly with different ages. 3) Propose a way to live the life of the elderly together with different ages that support the active aging society. Using Delphi Techniques

The results of this research were

1) Conditions of living problems of the elderly with different ages. Social aspect, it was found that the elderly and the other age had time to meet communicate with each other less, causing distance. Health aspect, it was found that the time to take care of the elderly from different ages was less. Economic aspect, it was found that the

elderly, mostly low income, had to rely on different age people for raising. And housing aspect, it was found that the majority of the elderly still live with their children in the same home or area, but the meeting time is less.

2) The activities patterns of the elderly together with different ages in specific age groups, most activities are related to the Buddha's day and very low frequency for events.

3) Living of the elderly with different ages found that social, health, economic and housing relevant governmental organizations shall promote and support the participation of all stakeholders in the formulation of policies, programs, projects and activities that raise awareness of the dignity and value of the elderly as part of a common way of life. By increasing the frequency and continuity of the activities.

Keywords: elderly, different ages, aging society

1. บทนำ

องค์การสหประชาชาติได้ประเมินสถานการณ์ว่าปี พ.ศ. 2544-2643 (ค.ศ. 2001-2100) จะเป็นศตวรรษแห่งผู้สูงอายุ หมายถึงการมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรรวมทั่วโลกและมีแนวโน้มว่าประชากรผู้สูงอายุเหล่านี้จะมีฐานะยากจน เป็นประเด็นท้าทายทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจที่แต่ละประเทศจะต้องมีแผนรองรับ ทั้งนี้การนิยามผู้สูงอายุ (Older person) องค์การสหประชาชาติได้นิยาม ผู้สูงอายุ หมายถึงประชากรทั้งเพศชายและหญิงที่มีอายุมากกว่า 60 ปี ขึ้นไป และได้แบ่งระดับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุเป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) หมายถึง สังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปี มากกว่าร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ 2) ระดับสังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) หมายถึงสังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศหรือมีประชากรอายุตั้งแต่ 65 ปี มากกว่าร้อยละ 14 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดย

สมบูรณ์ และ3) ระดับสังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ (Super-aged society) หมายถึงสังคมหรือประเทศที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ แสดงว่าประเทศนั้นเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ การคาดการณ์ว่าโลกกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุในศตวรรษแห่งผู้สูงอายุช่วงปี 2001-2100 นั้น แต่ละประเทศจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมของแต่ละประเทศ เช่น ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การพัฒนาทางด้านสุขภาพ การโภชนาอาหาร ยกตัวอย่างเช่น ประเทศญี่ปุ่นได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในพ.ศ.2560 สำหรับประเทศไทย สรุพบว่าไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) มาตั้งแต่พ.ศ. 2548 โดยมีจำนวนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นในอัตราที่รวดเร็วมาก คือ ประมาณร้อยละ 4.5 ต่อปี และคิดเป็นร้อยละ 10.4 ของประชากรทั้งประเทศ ในขณะที่ประชากรรวมเพิ่มขึ้นเพียงอัตราร้อยละ 0.5 ต่อปี และคาดว่าประเทศไทยกำลังจะก้าวเข้าสู่ความเป็นสังคมของผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged society) ในช่วงปี พ.ศ. 2567-2568 ซึ่งจะมีสัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรรวมทั้งประเทศ ซึ่งปัจจุบันผู้สูงอายุมีอายุยืนขึ้นโดยผู้หญิงมีอายุเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 74.5 ปี และผู้ชายมีอายุเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 69.9 ปี และมีผู้สูงอายุหญิงมากกว่าชายแม้ว่าผู้สูงอายุจะมีชีวิตที่ยืนยาวขึ้นแต่คุณภาพชีวิตมิได้ดีขึ้นตามด้วย เนื่องจากสภาพร่างกายที่เสื่อมลงประกอบกับสังคมและรูปแบบการอยู่อาศัยที่เปลี่ยนแปลงไป คนวัยทำงานมีลูกกันน้อยลงเมื่อขนาดของครอบครัวเล็กลงผู้สูงอายุจึงมีแนวโน้มถูกทอดทิ้งและต้องอาศัยอยู่เองตามลำพังมากขึ้นและการที่คนวัยทำงานของประเทศต้องแบกรับภาระการเลี้ยงดูผู้สูงอายุในขณะที่ตนเองต้องทำงานหาเลี้ยงชีพและต้องเลี้ยงดูพ่อแม่ด้วย ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นในระดับจุลภาค (Micro) นี้สะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับระดับมหภาค (Macro) ด้วย ต้องยอมรับว่าคนไทยส่วนใหญ่ยังคงขาดวินัยในการออมและให้ความสำคัญเกี่ยวกับการมีวินัยในการดำรงชีวิตค่อนข้างน้อย ระบบโครงสร้างพื้นฐานและบริการต่าง ๆ ยังไม่ดีเท่าที่ควร รวมถึงการดำเนินการของภาครัฐในด้านการเตรียมความพร้อมของประชาชนเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพนั้นยังมีจำนวนน้อย แม้ว่าในรัฐธรรมนูญฯจะได้กำหนดสิทธิในการได้รับบริการสวัสดิการจากรัฐของผู้สูงอายุไว้หลากหลายด้าน ตลอดจนภาครัฐได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้สูงอายุไว้มากมายไม่ว่าจะเป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนงานและนโยบายของกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ซึ่งแผนนี้มีแนวคิดพื้นฐานของการจัดทำแผนคือการสร้างหลักประกันในวัยสูงอายุ ผู้สูงอายุมีคุณค่าและศักยภาพ ผู้สูงอายุมีศักดิ์ศรีและสมควรดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนของตนได้อย่างมีคุณภาพที่สมเหตุสมผลและสมวัย อีกทั้ง

ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ไม่ใช่บุคคลด้อยโอกาสหรือเป็นภาระต่อสังคม โดยแผนดังกล่าวจะแบ่งออกเป็น 5 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ด้านระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการเพื่อการพัฒนาทางด้านผู้สูงอายุระดับชาติและการพัฒนาบุคลากรด้านผู้สูงอายุ และยุทธศาสตร์ด้านการประมวลและพัฒนาองค์ความรู้ด้านผู้สูงอายุและการติดตามประเมินผลการดำเนินการตามแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ซึ่งจากแผนดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าแท้จริงแล้วประเทศไทยได้มีการจัดเตรียมแผนไว้รองรับสังคมผู้สูงอายุไว้แล้วในระดับหนึ่ง แต่แผนดังกล่าวยังไม่ได้ถูกนำมาปฏิบัติอย่างจริงจังจึงยังไม่เห็นผลอย่างชัดเจนและที่สำคัญการดำเนินการตามแผนดังกล่าวยังคงขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในประเทศไทยนั้นยังไม่ดีเท่าที่ควรและยังต้องได้รับการพัฒนาต่อไป

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2562) การคาดประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583 (ฉบับปรับปรุง) คาดประมาณว่าภาคเหนือเป็นภาคที่มีอัตราผู้สูงอายุหรืออัตราส่วนร้อยละของประชากรอายุ 60 ปี ขึ้นไปต่อประชากรทั้งหมดสูงสุด คือ ร้อยละ 22 รองลงมาเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งอัตราผู้สูงอายุร้อยละ 20 ภาคกลางและภาคใต้มีอัตราผู้สูงอายุต่ำสุด คือประมาณร้อยละ 15 โดยมีจังหวัดเชียงใหม่เป็นอีกหนึ่งสังคมที่ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging society) ซึ่งในปี พ.ศ. 2560 จังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนประชากรผู้สูงอายุมากเป็นอันดับ 4 ของประเทศ คือ 309,842 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.2 ของประชากรในจังหวัด ซึ่งรองลงมาจากกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,089,947 ราย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 475,448 ราย และจังหวัดขอนแก่น จำนวน 326,375 ราย และจังหวัดเชียงใหม่มีค่าดัชนีการสูงอายุเท่ากับ 130.6 (ร้อยละของอัตราส่วนจำนวนประชากรสูงอายุ 60 ปีขึ้นไป ต่อจำนวนประชากรวัยเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี) ภาพรวมของประเทศค่าดัชนีการสูงอายุเท่ากับ 97 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2561) ดังนั้นการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ประชาชนทุกคนที่กำลังจะเข้าสู่วัยผู้สูงอายุต้องมีการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะเข้าสู่การเป็นผู้สูงอายุอย่างเต็มตัวทั้งด้านของสุขภาพอนามัย สังคม เศรษฐกิจ ตลอดจนสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งนี้ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นหากองค์การหรือหน่วยงานในท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่มีประชาชนอาศัยอยู่หนาแน่นโดยเฉพาะในพื้นที่เทศบาลเมืองละเลยหรือขาดการวางแผนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ปัญหาจะมีความซับซ้อนและขยายวงกว้างมากขึ้นยากต่อการแก้ไข จึงทำให้เกิดข้อสงสัยว่าปัจจุบันในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ ซึ่งมีผู้สูงอายุจำนวน 3,002 คน จากประชากรทั้งสิ้น 22,631 คน คิดเป็นร้อยละ 15.30

มีนโยบายหรือแผนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุร่วมกับคนต่างวัยหรือไม่ อย่างไร หากมีได้นำนโยบายหรือแผนแปลงสู่การปฏิบัติเพื่อตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาในชุมชนที่เห็นได้ว่าเป็นรูปธรรมอย่างน้อยเพียงใด จำเป็นต้องมีหน่วยงานใดบ้างที่ต้องเข้าร่วมกันแก้ไขปัญหาหรือหากมีการดำเนินการอยู่แล้วผลการดำเนินการเป็นอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง และที่สำคัญมีสิ่งใดบ้างที่จะต้องคิดออกแบบสร้างนวัตกรรมเพื่อรองรับสังคมที่ทำให้คนทุกวัยสามารถใช้ชีวิตร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพในอนาคตทั้งระยะสั้นและระยะยาวจากประเด็นปัญหาดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงแนวทางการพัฒนารูปแบบ กิจกรรม วิธีการ ที่รองรับสังคมสูงวัยที่มีพลังในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทรายจังหวัดเชียงใหม่

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดำรงชีวิตของผู้สูงวัยร่วมกับคนต่างวัยในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบ กิจกรรม วิธีการดำรงชีวิตของผู้สูงวัยร่วมกับคนต่างวัย ในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อเสนอแนวทางการดำรงชีวิตของผู้สูงวัยร่วมกับคนต่างวัยที่รองรับสังคมสูงวัยอย่างมีพลัง ในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การดำรงชีวิตของผู้สูงวัยร่วมกับคนต่างวัยที่รองรับสังคมสูงวัยอย่างมีพลังในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้การวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย (Delphi Techniques) โดยขั้นตอนแรกจะทำการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ/ผู้เกี่ยวข้องในชุมชนที่มีความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนเป็นอย่างดีทีละคน จำนวน 20 คน และนำข้อมูลที่ได้ทำการวิเคราะห์ สรุปรวบรวมข้อมูลส่งให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้รับรู้ในภาพรวมและสัมภาษณ์เพิ่มเติมในรอบที่สอง จากนั้นจะนำข้อมูลที่ได้ในรอบที่สองมาวิเคราะห์ สรุปรวบรวมและส่งให้ผู้เชี่ยวชาญพร้อมทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติมในรอบที่สาม ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้าย

1. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ วิธีการเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้กำหนดตามเกณฑ์ที่กำหนดดังนี้

1.1 คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ มีดังต่อไปนี้

1.1.1 เป็นผู้นำในชุมชน

1.1.2 เป็นผู้มีประสบการณ์ทำงาน/กิจกรรมในชุมชนที่เกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงกับกิจกรรมของผู้สูงอายุ

1.1.3 เป็นผู้มีประสบการณ์การทำงานกับภาครัฐ

1.1.4 เป็นผู้มีประสบการณ์การทำงานกับภาคเอกชน

1.1.5 เป็นผู้มีประสบการณ์การทำงานกับองค์กรอื่นที่นอกเหนือภาครัฐและเอกชน

1.1.6 เป็นผู้ที่มีความสามารถทางการสื่อสารได้ดี

1.1.7 เป็นผู้ที่มีความเสียสละ อุทิศเวลา และยินดีกับการตอบคำถามการวิจัยด้วยความสมัครใจ

1.2 วิธีการเลือกผู้เชี่ยวชาญ

1.2.1 ผู้วิจัยทำการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญจำนวน 25 คน เพื่อทำการทบทวนเบื้องต้น

1.2.2 ผู้วิจัยทำการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ เหลือจำนวน 20 คน เพื่อทำการสัมภาษณ์ จำนวน 3 รอบ

การกำหนดผู้เชี่ยวชาญของการวิจัยแบบเดลฟาย (Delphi Techniques) ที่เหมาะสมควรมีจำนวนตั้งแต่ 17 คน ขึ้นไป เพราะอัตราการลดของความคลาดเคลื่อนจะมีน้อยมาก คือ ประมาณ 0.02 (เกษม บุญอ่อน, 2522) ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้จึงได้กำหนดผู้เชี่ยวชาญไว้จำนวน 20 คน

4. สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาการพัฒนาชุมชนสู่สังคมสูงวัยในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ในปัจจุบัน แบ่งออกเป็นด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

1.1 ด้านสังคม หมายถึง การดำรงชีวิตของผู้สูงอายุกับคนต่างวัยมุ่งไปที่ผู้สูงวัยกับคนต่างวัยมีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้อง เชื่อมโยง มีส่วนร่วม ช่วยเหลือ เกื้อกูล สนับสนุนกันจนเกิดการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมในการยกย่องเชิดชูศักดิ์ศรีและคุณค่าผู้สูงอายุ เกิดการถ่ายทอดภูมิปัญญาและสืบทอดวัฒนธรรมของชุมชน และเกิดการเสริมสร้างความสัมพันธ์ภายในกลุ่มผู้สูงวัยและระหว่างกลุ่มผู้สูงวัยกับคนในวัยอื่น เพื่อให้สมาชิกของชุมชนสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในชุมชนผู้สูงอายุได้อย่างปกติสุขเป็นสังคมผู้สูงวัยที่มีพลัง

จากการศึกษา พบว่า ด้านสังคมผู้สูงอายุกับคนต่างวัยในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ปัจจุบันแม้ว่าจะมีความเป็นอยู่แบบใกล้ชิดสนิทสนม มีการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ส่วนใหญ่ผู้สูงวัยยังคงอาศัยอยู่ในบ้านหลังเดียวกับลูกหลานหรือญาติใกล้ชิดของตนเอง แต่ความใกล้ชิดสนิทสนม ช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกันของผู้สูงวัยกับคนวัยอื่นดังกล่าวได้ลดลงไป ทั้งนี้เนื่องจากวิถีชีวิตของผู้คนในวัยต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงไปตามกิจกรรมของแต่ละวัย ทั้งนี้ในวัยเด็กและวัยรุ่นกิจกรรมสำคัญและจำเป็นคือ การศึกษาเล่าเรียน วัยทำงานการทำงานและดูแลครอบครัวถือว่าเป็นกิจกรรมหลักที่ต้องปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ส่วนผู้สูงวัยกิจกรรมค่อยข้างมีน้อยและเรียบง่ายในแต่ละวัน แต่หลายคนมักเกิดปัญหาด้านสุขภาพที่ถดถอยลงตามวัยทำให้เวลาในการร่วมทำกิจกรรมระหว่างวัยสูงวัยกับคนต่างวัยยากลำบากยิ่งขึ้นกว่าที่เคยเป็นในอดีต ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างวัยตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

1.2 ด้านสุขภาพอนามัย หมายถึง การที่สมาชิกทุกกลุ่มวัยในชุมชนมีส่วนร่วมช่วยเหลือ เกื้อกูล สนับสนุนกันจนเกิดการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมใน การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล และการฟื้นฟูสมรรถนะ เพื่อให้สมาชิกทุกกลุ่มวัยในชุมชนมีความสมบูรณ์ทั้งกาย ใจ และสติปัญญา สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมสูงวัยได้อย่างปกติสุข จากการศึกษาค้นคว้า ด้านสุขภาพอนามัยระหว่างผู้สูงวัยกับคนต่างวัย มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันกับด้านสังคม แต่ด้านสุขภาพนั้นมักเกิดขึ้นเมื่อผู้สูงวัยหรือคนต่างวัยเกิดปัญหาสุขภาพขึ้นก่อนโดยเฉพาะกรณีที่มีอาการอ่อนข้างรุนแรงมากกว่าปกติจึงทำให้ผู้สูงวัยกับคนต่างวัยได้มีโอกาสพบปะ พุดคุย ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

1.3 ด้านเศรษฐกิจ หมายถึง การที่สมาชิก กลุ่ม องค์กร เครือข่ายภาคีและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของชุมชน มีส่วนร่วมและการช่วยเหลือ เกื้อกูล สนับสนุนกันจนเกิดแนวทางที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ในเรื่องแหล่งรายได้และการออมเงิน เพื่อสร้างหลักประกันและความมั่นคงให้สมาชิกในชุมชนสามารถดำรงชีวิตในการรองรับการเป็นสังคมผู้สูงอายุที่มีพลัง ซึ่งพบว่า ในชุมชนยังไม่สามารถทำให้เกิดรายได้ต่อกลุ่มผู้สูงอายุได้อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน ซึ่งส่งผลต่อการเก็บออมที่ไม่สามารถกระทำได้อย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง โดยมีพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของคนต่างวัยในชุมชน

1.4 ด้านที่อยู่อาศัย หมายถึง การที่สมาชิก กลุ่ม องค์กร เครือข่ายภาคีและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนของชุมชน มีส่วนร่วมและการช่วยเหลือ เกื้อกูล สนับสนุนกันจนเกิดแนวทางที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ในการดูแล ปรับปรุง อำนวยความสะดวกที่อยู่อาศัยเพื่อรองรับการเป็นสังคมผู้สูงวัยที่มีพลัง พบว่า ที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุได้อาศัยอยู่กับครอบครัวของตนเองเป็นส่วนใหญ่ การช่วยเหลือ ดูแล สนับสนุน เพื่อให้เกิดความสะดวกและปลอดภัยในการอยู่อาศัยยังเป็นการช่วยเหลือจากสมาชิกในครอบครัวของตนเองเป็นหลัก บุคคล กลุ่ม หรือ องค์กรอื่น ๆ ทั้งในชุมชนหรือนอกชุมชนยังไม่มี การช่วยเหลือเกื้อกูลที่เห็นได้เป็นรูปธรรม

2. รูปแบบ วิธีการ กิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของผู้สูงวัยกับคนต่างวัยที่เป็นอยู่หรือดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน สามารถแบ่งได้เป็นลักษณะใหญ่ได้ คือ รูปแบบ วิธีการ กิจกรรมการดำรงชีวิตของผู้สูงวัยกับคนต่างวัยที่ดำเนินการในแต่ละครอบครัว และการดำรงชีวิตของผู้สูงวัยกับคนต่างวัยในชุมชน ทั้งนี้จากศึกษาพบว่า รูปแบบ กิจกรรมการดำรงชีวิตของผู้สูงวัยร่วมกับคนต่างวัยที่รองรับสังคมสูงวัยอย่างมีพลัง ในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ภาพรวมของการดำเนินกิจกรรมในรอบ 1 ปี รูปแบบ/กิจกรรม มักเป็นรูปแบบที่ยึดโยงอยู่กับวันสำคัญทางศาสนาเป็นหลัก ซึ่งทำให้ความถี่ในการจัดกิจกรรมมีน้อยมาก และกิจกรรมยังเป็นกิจกรรมที่ได้รับความสนใจและมีส่วนร่วมเฉพาะกลุ่มวัยเท่านั้น จึงส่งผลให้คนวัยอื่น ๆ กับวัยผู้สูงวัยมีโอกาสพบปะ พุดคุย ประสานสายสัมพันธ์ระหว่างกันได้ไม่ดีทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพของกิจกรรมที่ดำเนินการ

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการดำรงชีวิตของผู้สูงวัยร่วมกับคนต่างวัยที่รองรับสังคมสูงวัยอย่างมีพลัง ในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ จากการศึกษาพบว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอแนะแนวทางการดำรงชีวิตของผู้สูงวัยร่วมกับคนต่างวัยที่รองรับสังคม

สูงวัยอย่างมีพลัง ในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สามารถแบ่งได้ดังรายละเอียดดังนี้

3.1 ภาพรวม เชิงนโยบาย

3.1.1 องค์การภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบที่เกี่ยวข้องต้องให้การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มหรือคณะทำงานด้านการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัยอย่างเป็นรูปธรรม

3.1.2 องค์การภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบที่เกี่ยวข้องต้องให้การส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนตั้งแต่การจัดทำนโยบาย แผน โครงการ และกิจกรรม

3.1.3 องค์การภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบที่เกี่ยวข้องต้องให้รับผิดชอบที่เกี่ยวข้องต้องให้การสนับสนุนด้านงบประมาณอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง

3.1.4 การจัดทำแผนและให้ความสำคัญการติดตามประเมินผลอย่างเคร่งครัดผ่านการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนของชุมชน

3.1.5 ให้ความสำคัญและใส่ใจกับการบริหารแผนงานโดยเน้นการประสานที่มีการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

3.1.6 ชุมชนต้องสร้างความร่วมมือทางการเงินจากองค์กร เครือข่ายภาคีทั้งในและนอกชุมชนให้มากขึ้น

3.2 ด้านสังคม

3.2.1 จัดทำโครงการเสริมสร้างความรู้เพื่อให้สมาชิกทุกกลุ่มวัยเกิดความตระหนักรู้ถึงศักดิ์ศรีและคุณค่าของผู้สูงอายุที่ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของวิถีการดำรงชีวิตร่วมกันในชุมชน

3.2.2 สร้าง “วิทยาลัยหลายวัย” เพื่อเปิดพื้นที่ให้กับสมาชิกทุกกลุ่มวัยในชุมชนได้มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกัน

3.2.3 จัดทำโครงการยกย่อง เชิดชูศักดิ์ศรี และคุณค่าผู้สูงอายุ ให้มีรูปแบบที่ง่ายสะดวกต่อการเข้าร่วม และต้องจัดทำโครงการอย่างต่อเนื่อง

3.2.4 การถ่ายทอดภูมิปัญญา และสืบทอดวัฒนธรรมของชุมชน

3.2.5 จัดทำโครงการสอนภาษาพื้นบ้านให้ลูกหลาน (คำเมือง) อย่างเป็นรูปธรรม เข้าร่วมได้ง่าย สะดวก และมีความต่อเนื่อง

3.3 ด้านสุขภาพ

3.3.1 จัดโครงการณรงค์และเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้ป่วยหรือผู้ได้รับบาดเจ็บเบื้องต้น ให้กับทุกกลุ่มวัยอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

3.3.2 จัดทำโครงการ“หลานนวดอ้อย อ้อยนวดหลาน”อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม สามารถเข้าร่วมได้ง่าย สะดวก และมีความต่อเนื่อง

3.3.3 จัดทำโครงการ“ออกกำลังกาย ระหว่างวัย”อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม สามารถเข้าร่วมได้ง่าย สะดวก และมีความต่อเนื่อง

3.3.4 หน่วยงานด้านสาธารณสุขควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว สำหรับการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ โดยสนับสนุนด้านงบประมาณในการศึกษาพัฒนาหลักสูตรที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงอย่างทั่วถึง

3.3.5 หน่วยงานท้องถิ่น ควรมีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนหรือจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลตนเองให้กับผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น พร้อมกับการสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น งบประมาณ บุคลากร ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาระบบการดูแลผู้สูงอายุ

3.4 ด้านเศรษฐกิจ

3.4.1 จัดทำโครงการหลานฝากเงินให้อ้อย อ้อยเก็บเงินฮ้อหลาน วัตถุประสงค์เพื่อการออมไว้ใช้จ่ายเมื่อจำเป็น

3.4.2 จัดทำโครงการอ้อยสอนหลาน วัตถุประสงค์เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัยและถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และทัศนคติ

3.4.3 โครงการส่งเสริมช่องทางทำมาหากินของผู้สูงอายุ วัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มช่องทางการหารายได้ให้กับผู้สูงอายุ

3.4.4 โครงการออมเงินเพื่ออนาคต วัตถุประสงค์เพื่อสร้างความตระหนักและนิสัยการเก็บออมเงินเพื่อใช้จ่ายในอนาคต

3.4.5 โครงการช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจระหว่างวัย วัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือสมาชิกในชุมชนด้านการหารายได้ และสร้างบรรยากาศของการช่วยเหลือ เกื้อกูล ของสมาชิกในชุมชน

3.5 ด้านที่อยู่อาศัย

3.5.1 การสำรวจความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุโดยตั้งคณะทำงานจากทุกกลุ่มวัยในชุมชน

3.5.2 การให้คำแนะนำเรื่องการอยู่อาศัยที่ปลอดภัยเหมาะสมกับผู้สูงอายุโดยตั้งคณะทำงานจากทุกกลุ่มวัยในชุมชน

3.5.3 ตั้งกลุ่มจิตอาสาจากทุกกลุ่มวัยเข้าช่วยเหลือเรื่องความสะอาด สุขลักษณะของที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอ

5.อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการดำรงชีวิตของผู้สูงวัยร่วมกับคนต่างวัยที่รองรับสังคมสูงวัยอย่างมีพลังในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถนำข้อค้นพบจากการศึกษามาอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. **สภาพปัญหาการดำรงชีวิตของผู้สูงวัยร่วมกับคนต่างวัย** จากผลการศึกษาภาพรวมปัญหาและรูปแบบ กิจกรรม วิธีการดำรงชีวิตของผู้สูงวัยร่วมกับคนต่างวัยด้านสุขภาพ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านที่อยู่อาศัยพบว่า การดำรงชีวิตของผู้สูงวัยร่วมกับคนต่างวัยของชุมชนในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้แม้ว่าจะได้อยู่แบบเครือญาติใกล้ชิดสนิทสนม มีการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ส่วนใหญ่ผู้สูงวัยยังคงอาศัยอยู่ในบ้านหลังเดียวกันกับลูกหลานหรือญาติใกล้ชิดของตนเองแต่ความสัมพันธ์ระหว่างกันของผู้สูงวัยกับคนต่างวัยกลับมีความห่างเหินกันมากขึ้นมีแนวโน้มทำให้พลังการขับเคลื่อนทางความคิดและการปฏิบัติการของชุมชนเพื่อรับมือหรือแก้ไขปัญหาที่จะเกิดในอนาคตต่ออันกำลังลงไปด้วย ทั้งนี้ด้วยวิถีชีวิตของคนในวัยต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงไปตามกิจกรรมของหน้าที่และภารกิจของแต่ละวัยที่แตกต่างกันเพราะในแต่ละวัยมีความต้องการและแรงจูงใจแตกต่างกันจึงส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกแตกต่างกันไปด้วย ซึ่งในความเป็นจริงทุกชุมชนจะมีวัฒนธรรมของตน มีระบบคุณค่าที่เป็นแกนกลางของวัฒนธรรมชุมชนที่สั่งสมมาแต่อดีตคือ การให้ความสำคัญแก่ความเป็นคนและความผสมกลมกลืนกันในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของกาญจนา แก้วเทพ (2530) ได้เสนอไว้ว่า วัฒนธรรมชุมชนคือการดำรงชีวิตที่ดีงาม มีระเบียบ มีกฎเกณฑ์ มีศาสนามีประเพณีสืบทอดกันมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีคุณค่าที่ดีงามเป็นพื้นฐาน ซึ่งวัฒนธรรมชุมชนถือว่าเป็นภูมิปัญญาหรือศักยภาพของชุมชนที่สามารถต่อต้านอิทธิพลจากภายนอกด้วยคุณค่าดั้งเดิมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความรักใคร่กันฉันท์

พี่น้อง การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การพึ่งพาอาศัยกัน การแบ่งปันจากผู้ที่มีไปสู่ผู้ไม่มีเป็นแรงผลักดันภายในที่สร้างสรรค์พลังคุณค่าทางศาสนาและวัฒนธรรมที่อยู่ภายในจิตใจที่ให้ความสำคัญกับคนโดยยึดถือความเชื่อที่ว่าคนมีฐานะเป็นสิ่งสร้างอันประเสริฐสูงสุด ดังนั้นหากปล่อยให้ไปเป็นไปตามธรรมชาติโดยไม่มีกระบวนการเข้าไปจัดกระทำโอกาสที่จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างวัยมีความเห็นห่างมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการสร้างบรรยากาศหรือโอกาสของการอยู่ร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดพลังขับเคลื่อนของการดำรงอยู่ร่วมกันของสมาชิกทุกกลุ่มวัยในชุมชนจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ที่มีหน้าที่และบทบาทเกี่ยวข้องต้องเข้าไปดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันทั้งด้านวัตถุสิ่งของ ด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านจิตใจ โดยผู้ให้การสนับสนุนมีความประสงค์ที่ต้องการให้ผู้รับการช่วยเหลือมีความเป็นอยู่ที่เป็นปกติสุข ซึ่งผู้ให้การสนับสนุนอาจเป็นบุคคลหรือกลุ่มคนทั้งที่อาศัยอยู่ในหรือภายนอกสังคมเดียวกัน และการสนับสนุนทางสังคมอาจเป็นรูปแบบที่แตกต่างหลากหลายไปตามความพร้อมของผู้ให้และผู้รับการสนับสนุนในสังคมโดยอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญคือ การสื่อสารระหว่างกันทั้งสองฝ่ายที่มีลักษณะข้อมูลข่าวสารทำให้ผู้รับเชื่อว่ามีความรักและความหวังคืออย่างจริงใจจากผู้ให้อันหมายถึง กลุ่มเด็ก กลุ่มวัยรุ่น และกลุ่มวัยทำงานด้วยการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนัก การให้เกียรติต่อคุณค่าของผู้สูงวัย สำนึกรัก ผูกพันและเกิดความรู้สึกที่ดีต่อผู้อาวุโสของตนและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพิลิสุก (Pilisuk, 1982) ที่ให้คำจำกัดความ คำว่าแรงสนับสนุนทางสังคม หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างคนไม่เฉพาะแต่ความช่วยเหลือทางด้านวัตถุ ความมั่นคงทางอารมณ์เท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการที่บุคคลรู้สึกว่าตนเองได้รับการยอมรับเป็นส่วนหนึ่งของผู้อื่นด้วย

2. รูปแบบการดำรงชีวิตของผู้สูงวัยร่วมกับคนต่างวัยที่เป็นอยู่ในชุมชน ยังมีลักษณะที่เป็นการช่วยเหลือ สนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐเพียงฝ่ายเดียว ประชาชนยังรอคอยการให้หรือมีบทบาทเป็นเพียงผู้รับการช่วยเหลือไม่แตกต่างจากอดีตที่รัฐพยายามผลักดันนโยบายและทรัพยากรต่าง ๆ เข้าไปสู่ชุมชนในลักษณะการพัฒนาจากบนลงล่างรัฐเป็นผู้คิดแทนและกำหนดทิศทางอย่างเบ็ดเสร็จ (ครรชิต พุทธิโกษา, 2554) อีกทั้งสมาชิกของชุมชนทุกกลุ่มวัยยังมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงวัยกับคนต่างวัยในระดับที่น้อยมาก การมีส่วนร่วมมิให้เห็นได้เพียงในขั้นตอนการปฏิบัติบางเท่านั้น ยังขาดการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการจัดกระทำในทุกรูปแบบที่ต้องการให้เกิดพลังของการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นในชุมชน ดังนั้นผลที่เกิดขึ้นในชุมชนจึงทำให้สมาชิกของชุมชนขาดความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของปัญหา

ตั้งแต่เริ่มต้นและไม่ได้ติดตามรับทราบผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมในชุมชน ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นไม่
เป็นไปตามขั้นตอนการมีส่วนร่วมของ อคิน รพีพัฒน์ (2547) ที่ได้นำเสนอว่าชุมชนต้องมีส่วนร่วม
ใน 4 ขั้นตอนได้แก่ การมีส่วนร่วมในการริเริ่มโครงการร่วมค้นหาปัญหา การมีส่วนร่วมในการ
วางแผน การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินโครงการ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล
โครงการ

**3. แนวทางการดำรงชีวิตของผู้สูงวัยร่วมกับคนต่างวัยที่รองรับสังคมสูงวัยอย่าง
มีพลัง ในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่** พบว่า ข้อเสนอได้แบ่งเป็น
2 ประเด็นใหญ่ คือ 1) เิงนโยบายคือ การเสนอให้เทศบาลเมืองแม่โจ้ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทและ
หน้าที่ต้องกำหนดทิศทางหรือจัดทำแผนการพัฒนาชุมชนให้ชัดเจนสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้
อย่างเป็นรูปธรรม โดยจัดการความรู้ต่อชุมชนเป็นเบื้องต้นเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกิด
ความตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาชุมชน ทั้งนี้หากสมาชิกวัยต่างในชุมชนมีโอกาพบปะ
พูดคุย มีกิจกรรมได้ทำร่วมกันระหว่างทุกกลุ่มวัยในชุมชน พลังการขับเคลื่อนการพัฒนาและพลัง
การการดับทุกข์ของชุมชนจะเข้มแข็งและทรงพลังมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดแรง
สนับสนุนทางสังคมของกอตต์ลิป (Gottlieb, 1985) กล่าวไว้ว่าแรงสนับสนุนระดับกลุ่มเครือข่าย
เป็นการมองที่โครงสร้างและหน้าที่ของเครือข่ายสังคม ด้วยการพิจารณาจากกลุ่มบุคคลที่มี
ความสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ การให้คำแนะนำ การช่วยเหลือด้านวัสดุสิ่งของ ความเป็น
มิตร การสนับสนุนทางอารมณ์ และการยกย่อง จากนั้นสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่มี
ความเกี่ยวข้องในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ การคิด การตัดสินใจ การปฏิบัติ การรับผล และ
การประเมินผล ให้สมาชิกในชุมชนเกิดความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของปัญหาชุมชนที่ต้องเผชิญ
ร่วมกัน ถือได้ว่าเป็นขั้นตอนของการสร้างพลังร่วมทางด้านความคิดของชุมชน และ 2) เิงปฏิบัติ
คือ การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม โดยการจัดทำโครงการเพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกัน
ที่ีระหว่างผู้สูงวัยและคนต่างวัยในชุมชน ด้านสังคม ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านที่อยู่
อาศัย โดยเน้นการจัดกิจกรรมให้เป็นที่น่าสนใจ เข้าร่วมได้ง่าย สะดวกของทุกกลุ่มวัย และที่สำคัญ
คือต้องดำเนินการโครงการอย่างต่อเนื่องจึงจะสามารถทำให้สังคมผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลเมือง
แม่โจ้มีความเข้มแข็งและมีพลังขับเคลื่อนให้ชุมชนดำรงอยู่ได้อย่างมีความสุขต่อไป

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

การศึกษาเรื่องการดำรงชีวิตของผู้สูงวัยร่วมกับคนต่างวัยที่รองรับสังคมสูงวัยอย่างมีพลังในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ ทำให้ได้รับองค์ความรู้ที่ประโยชน์ที่รับจากการวิจัย ดังนี้

องค์ความรู้ปัญหาเชิงพื้นที่	องค์ความรู้เชิงนโยบาย	องค์ความรู้เชิงปฏิบัติ
ปัญหาและรูปแบบ กิจกรรมวิธีการดำรงชีวิตของผู้สูงวัยร่วมกับคนต่างวัย รูปแบบ/กิจกรรม มักเป็นรูปแบบที่ยืดหยุ่นอยู่กับวันสำคัญทางศาสนาเป็นหลัก ซึ่งทำให้ความถี่ในการจัดกิจกรรมมีน้อยมาก และกิจกรรมยังเป็นกิจกรรมที่ได้รับความสนใจและมีส่วนร่วมเฉพาะกลุ่มวัยเท่านั้น จึงส่งผลให้คนวัยอื่น ๆ กับวัยผู้สูงอายุมีโอกาสพบปะ พูดคุย ประสานสายสัมพันธ์ระหว่างกันได้ไม่ดีทั้งในเชิงปริมาณ และ เชิง คุณ ภาพ ของกิจกรรมที่ดำเนินการ	เทศบาลเมืองแม่โจ้ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทและหน้าที่ต้องกำหนดทิศทางหรือจัดทำแผนการพัฒนาชุมชนให้ชัดเจนสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยจัดการความรู้ต่อชุมชนเป็นเบื้องต้นเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาชุมชน ดังนั้น องค์การภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนตั้งแต่การจัดทำนโยบาย แผนโครงการ และกิจกรรม	การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม โดยการจัดทำโครงการเพื่อให้เกิดการอยู่ร่วมกันที่ดีระหว่างผู้สูงวัยและคนต่างวัยในชุมชน ด้านสังคม ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ และด้านที่อยู่อาศัย โดยเน้นการจัดกิจกรรมให้เป็นที่สนใจ เข้าร่วมได้ง่าย สะดวกของทุกกลุ่มวัย และที่สำคัญคือต้องดำเนินการโครงการอย่างต่อเนื่องจึงจะสามารถทำให้สังคมผู้สูงอายุในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้มีความเข้มแข็งและมีพลังขับเคลื่อนให้ชุมชนดำรงอยู่ได้อย่างผาสุก

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 เทศบาลเมืองแม่โจ้ ควรกำหนดนโยบายและทิศทางการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างวัยของทุกกลุ่มวัยอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยเปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มวัยในชุมชนมีส่วนร่วมในการคิด การปฏิบัติ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม

1.2 เทศบาลเมืองแม่โจ้ ควรจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะด้านเพื่อดำเนินการเตรียมความพร้อมสังคมผู้สูงวัยที่มีพลัง อย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม

1.3 เทศบาลเมืองแม่โจ้ ควรนำแนวทางการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เข้าสู่กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองแม่โจ้ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ผู้นำหรือผู้ที่มีบทบาทในครอบครัวควรปลูกฝังค่านิยมที่ดีและที่ควรทำเกี่ยวกับการเชิดชูคุณค่าและการให้ความเคารพต่อบุพการีหรือผู้อาวุโสทั้งในครอบครัวและในชุมชนให้กับทุกคนในบ้านโดยการพำสอนและปฏิบัติเป็นตัวอย่างอย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง

2.2 ผู้นำหรือผู้ที่มีบทบาทในครอบครัว ควรส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเชิดชูคุณค่าและการให้ความเคารพต่อบุพการีหรือผู้อาวุโสของชุมชนอย่างสม่ำเสมอ

2.3 ผู้นำหรือผู้ที่มีบทบาทในครอบครัว ควรส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี และศาสนา เพื่อได้มีโอกาสพบปะ พูดคุย และได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างวัยของทุกกลุ่มวัยเพื่อสร้างประสบการณ์เชิงบวกที่ช่วยขัดเกลาจิตใจให้รู้จักเป็นผู้ให้ต่อผู้อื่นซึ่งถือเป็นรากฐานของสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในทุกกลุ่มวัย

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

3.1 การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพียงเรื่องการดำรงชีวิตของผู้สูงวัยร่วมกับคนต่างวัยที่รองรับสังคมสูงวัยอย่างมีพลัง ในพื้นที่เทศบาลเมืองแม่โจ้ อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ เท่านั้น ยังมีประเด็นในด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความสังคมผู้สูงอายุที่มีพลัง ดังนั้นจึงควรศึกษาวิจัยในมิติด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้มากขึ้น

3.2 การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยการดำรงชีวิตของผู้สูงวัยร่วมกับคนต่างวัยที่รองรับสังคมสูงวัยอย่างมีพลังเพียงประเด็นเดียวและยังศึกษาเฉพาะพื้นที่ในเทศบาลเมืองแม่โจ้เท่านั้น เพื่อให้ข้อมูลในการพัฒนาสังคมผู้สูงวัยที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จึงควรศึกษาวิจัยในมิติด้านอื่น ๆ

ทั้งในเชิงลึกและครอบคลุมให้มากยิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์ต่อการนำข้อมูลที่ได้จากศึกษาไปประกอบการวางแผนเพื่อรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีพลังที่รัดกุมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2530). *เครื่องมือการทำงานแนววัฒนธรรมชุมชน*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สภาคาทอริกแห่งประเทศไทย.
- เกษม บุญอ่อน. (2522). เดลฟาย : เทคนิคการวิจัย. *ครุปริทัศน์*, 4(10), 26-33.
- ครรชิต พุทธิโกษา. (2554). *คู่มือการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ ฉบับสมบูรณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2561). *การสำรวจภาวะการทำงานของประชากรไตรมาสที่ 3 (กรกฎาคม – กันยายน 2561)*. สืบค้นเมื่อ 25 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <http://www.nso.go.th/sites/2014/Pages/สำรวจ/ด้านสังคม/แรงงาน/ภาวะการทำงานของประชากร.aspx>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). *การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583 (ฉบับปรับปรุง)*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อคิน รพีพัฒน์. (2547). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข.
- Gottlieb, J. L. (1985). *Social participation of individuals in four rural community of the northeast: rural sociology*. Columbia: University Missouri Press.
- Pilisuk, M. (1982). Delivery of Social Support : The Social Innocalation. *American Journal Orthopsychiatry*. 52(1), 20.